

1. חטא המרגלים ומעשה העגל

חטא המרגלים היה יותר חמור ממעשה העגל. מעשה העגל לא היה עבודה-זרה ממש¹, וכן לא כל העם כולו חטא בו, אלא שלושת אלפים איש בלבד¹. מכל-מקום הוא חמור לפי מדרגת העם, ו"הגדול — מי שחטאו ספורים"². ולכן נשאר הכתם של מעשה העגל לכל הדורות, "וביום פקדי ופקדתי"³. וכן כתוב ב"אורות" שלולא חטא העגל, היו נכנסים לארץ-ישראל בלי מלחמות⁴. עם-כל-זה, חטא המרגלים היה יותר חמור⁵. במעשה העגל, לאחר משפט ודיון סדרו הדברים

שיחות הרב צבי יהודה

והזרו לתיקונם. אבל לאחר חטא המרגלים, לא היתה התפייסות אלוהית, והזרו נפסל לגמרי, כמו שנאמר: "ופגריכט אתם יפלו במדבר הזה"⁶.

2. "לא נוכל לעלות"

"וילציאו דבת הארץ"⁷. מה היתה דיבתם על הארץ? "ארץ אכלת יושביה וכו"⁷. אבל העיקר הוא הפחד וחולשת האמונה. הארץ אינה בשבילנו "כי עו העם"⁸, "לא נוכל לעלות אל העם"⁹. דיבת הארץ אינה על עצם הארץ. אין מי שיכתיש שהארץ "טובה היא"¹⁰. הארץ טובה היא, אבל היא אינה בשבילנו, אי-אפשר לנו לעלות אליה, "לא הולך לנו".

3. העם והארץ

גישה זו שהארץ שהבטיח ד' לאבותינו אינה בשבילנו ואינה מתאימה לנו, היא חטא נורא ואיום. ד' כרת אתנו ברית להיות לו לעם, ואין עם בלא ארץ. כי לכל דבר יש נשמה וגוף. התורה היא נשמת העולם, ישראל קדמו לעולם¹¹, והתורה קדמה לעולם¹². ושניהם ענין אחד. הקדוש-ברוך-הוא הסתכל בתורה וברא את העולם¹³. מתוך התורה נברא העולם-הזה החומרי והגיאוגרפי. לעולם החומרי והטכנולוגי יש פנים. כמו שלאדם יש נשמה, כך גם לעולם יש נשמה. התורה היא הנשמה, הפנים של העולם. לכל דבר יש פנים וחוף — אין גוף בלי נשמה ואין נשמה בלי גוף. כך הוא אצל האדם הפרטי ולא פחות מזה אצל האדם הצבורי. לכלל-ישראל יש תוכן פנימי, "חלק ד' עמו"¹⁴. גם לכללות האדם הנברא בצלם אלוהים בכל גזעו¹⁵, יש פנים וחוף. לכן דבר מציאותי וטבעי הוא שבאנושות יש חלק פנימי, "חלק ד' עמו", ששייך לנשמתיות של האדם והעולם. מתוך-כך הכרחי הדבר של "חלק ד' עמו" מתאים חלק מכדור-הארץ, שהוא חלקו ונחלתו. העולם-הזה נברא כך שיש בו חלק מיוחד השייך לעם הזה. קדושת העם וקדושת הארץ מתאימות זו לזו. "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"¹⁶, רק בארץ הם גוי אחד¹⁷.

6. "כי בחר ד' בציון"

העם האלוהי הזה, מין בני אדם המיוחדים האלה, מופיע בצורה ממשית בעולם-הזה. מובן מאליו שלכל עם בעולם-הזה שייכת ארץ. לכן בד בבד עם "כי יעקב בחר לו יה"¹⁸, מוכרח להיות "כי בחר ד' בציון"¹⁹. קדושת הארץ מתאימה לקדושת העם. המציאות הקדושתית של הארץ היא נצחית, ושייכת לענין הופעת ד' בודדות עולם בנצח ישראל. "אין אלהים ככל הארץ כי אם בישראל"²⁰. יש לתפוס באחדותיות את מעשה ד' התמים ואת העובדה האלוהית בכדור-הארץ ובעם ישראל. עם ישראל וארץ-ישראל הם מציאות אחת, שלמות אחת. רבונות-של-עולם ברא את העולם ויצר עם אלוהי מיוחד, "עם זו יצרתי לי"²¹, שיש לו מציאות על פני כדור-הארץ, לכן מובן מאליו שיש לו חלק מיוחד מכדור-הארץ. ולחלק זה יש קדושה מיוחדת, עד כדי כך ש"אורא דארץ ישראל מחכים"²².

7. חטא המרגלים

חטא המרגלים לא היה בהוצאת דיבה על הארץ בעצמה, אלא בסלידה מהשייכות ההכרחית שלנו לארץ. וזה הקלקול באמונה היותר נורא ואיום⁴⁶. מפני שהעם הזה נמצא על פני כדור-הארץ, לכן הכרחי והגיוני במובן אלוהי והיסטורי שיהיה לו חלק מיוחד בכדור-הארץ. "חלק ד' עמו, יעקב חבל נחלתו"⁴⁴. ענינו של העם בתור חלק אלוהי של האנושות וענינה של הארץ בתור חלק אלוהי של כדור-הארץ, הם שני צדדים הקשורים יחד. שנים שהם אחד. אין לחשוב אחרת בשום פנים ואופן. במידה שאין הבנה זו ממלאה את כל ההכרה, יש מקום לקלקולים באומה. זאת הנקודה היסודית של חטא המרגלים.

שלח

15. שורש חטא המרגלים

לכן הארץ הזאת שייכת לנו בכל חוקף, בכל מלוא אלפי אחוים, ולא פחות מזה. כאן היסוד העיקרי של חטא המרגלים: חוסר בירור החשבון האלוהי המציאותי הקוסמולוגי של שייכות העם והארץ. ממילא אפשר להבין מדוע הפגם הזה הוא יותר נורא ומרעיש ממעשה העגל⁷³. הוא זעזוע ביסוד המציאות, בעובדה האלוהית של שייכות העם לארץ והארץ לעם. זעזוע ביסוד סדר הבריאה של "כוננת ארץ ותעמד"⁷⁴, "תבל וישבי בה"⁷⁵. התוצאה מזה היא טרגדיה נוראה, שבמקום דרך קצרה של "אחד עשר יום מחרב"⁷⁶, התחדשה גזירה של ארבעים שנה. הרוח ההוא נפסק ונחתך באופן יסודי, "ופגריכם אתם יפלו במדבר הזה"⁶. ורק הרוח הבא יתחוש ויירש את הארץ. הנקודה היסודית שחסרה אצל מוציאי דיבת הארץ, היתה נקודת ההכרה והאמונה בחיוניות השלמה של העם והארץ. לכן דור זה נחתך לגמרי. אבל הארץ שייכת לכלל-ישראל, והדור השני יבוא וינה.

{ט}

ארץ ישראל

א

ארץ ישראל איננה דבר חיצוני, קמין חיצוני לאומה, רק בתור אמצעי למטרה של ההתאגדות הכללית והחזקת קיומה החמרי או אפילו הרוחני. ארץ ישראל היא חטיבה עצמיתית קשורה בקשר-חיים עם האומה, חבוקה בסגולות פנימיות עם מציאותה.

ומתוך כך אי-אפשר לעמוד על התוכן של סגולת קדושת ארץ-ישראל, ולהוציא לפועל את עומק חבתה, בשום השכלה רציונלית אנושית כי-אם ברוח ד' אשר על האומה בכללה, בהטבעה הטבעית הרוחנית אשר בנשמת ישראל, שהיא ששולחת את קויה בצבעים טבעיים בכל הארחות של ההרגשה הבריאה, ומזרחת היא את זריחתה העליונה על פי אותה המדה של רוח הקדושה העליונה, הממלאת חיים ונעם עליון את לבב קדושי הרעיון ועמוקי המחשבה הישראלית.

המחשבה על-דבר ארץ-ישראל, שהיא רק ערך חיצוני כדי העמדת אגודת האומה, אפילו כשהיא באה כדי לבצר על ידה את הרעיון היהודתי בגולה, כדי לשמור את צביונו ולאמץ את האמונה והיראה והחזק של המצות המעשיות בצורה הגונה, אין לה הפרי הראוי לקיום, כי היסוד הזה הוא רעוע בערך איתן הקודש של ארץ ישראל. האמוץ האמתי של רעיון היהדות בגולה בא יבא רק מצד עמק שקועו בארץ-ישראל, ומתקות ארץ-ישראל יקבל תמיד את כל תכונותיו העצמיות. צפית-ישועה היא כח-המעמיד של היהדות הגלותית, והיהדות של ארץ ישראל היא הישועה עצמה.